

Список використаних джерел:

1. Ефимов А., Ласаева О. Становление православия в Канаде на рубеже XIX-XX вв. / А. Ефимов, О. Ласаева // Вестник ПСТГУ. – 2001 – Вып. 4 (41). – С. 60-75. 2. Євтух В. Українські канадці: проблеми соціально-демографічної інтеграції / В. Євтух, О. Ковальчук // Український історичний журнал – 1991 – № 8. – С. 42-50. 3. Кравчук П. Українці в Канаді / П. Кравчук – К.: Дніпро, 1981. – 232 с. 4. Макар В. Соціально-політична інтеграція українців у полі етнічне суспільство Канади / В. Макар. – Чернівці: Прут, 2006. – 284 с. 5. Митрополит Восточно-Американский и Нью-Йоркский Иларион: Единая Церковь неодолима // Журнал Московской Патриархии – 2010 – № С. 48-68. 6. Міненко Т. Українська Православна Церква діаспори в її інституційному багатоманітні / Т. Міненко // Історія релігії в Україні: у 10-ти т. / Релігія і Церква в історії української діаспори. Т. 9. – К.: Український видавничий консорціум та УАР, 2003. – С. 453-471. 7. Приходи Канадской епархии Русской Православной Церкви Заграницей // Православная вера – 2011. – № 53. – С. 15 – 17. 8. Приходы Московской патриархии Русской Православной Церкви // Православная вера – 2011 – № 53. – С. 14-15.

9. Скурят К. История Поместных Православных Церквей / К. Скурят. – К.: КДА, 2012. – 484 с. 10. Трошинський В., Шевченко А. Українці в світі / В. Трошинський, А. Шевченко. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с. 11. Украинская православная церковь в Канаде. Офіційний сайт / Електронний ресурс / Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/Украинская_православная_церковь_в_Канаде Дата звернення: 05.08.2014. 12. Филипович Л. Українські Церкви як чинник само ідентифікації українців у діаспорі / Л. Филипович // Історія релігії в Україні: у 10-ти т. / Релігія і Церква в історії української діаспори. Т. 9. – К.: Український видавничий консорціум та УАР, 2003. – С. 17-24. 13. Фігус-Ралько А. Українська Канада: збірка наукових праць / А. Фігус-Ралько. – К.-Вінніпег: Наша культура і наука, 2003. – 184 с. 14. Ярмусь С. Формування феномену Українського Православ'я в Америці / С. Ярмусь // Історія релігії в Україні: у 10-ти т. / Релігія і Церква в історії української діаспори. Т. 9. К.: Український видавничий консорціум та УАР, 2003. – С. 471-493.

Надійшла до редколегії 09.06.2015

Мокрицкий Р.В.

ВЕХИ ИСТОРИИ И СОВРЕМЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ УКРАИНСКОЙ ПРАВОСЛАВНОЙ ДИАСПОРЫ КАНАДЫ.

В статье описана история и современное состояние украинской православной диаспоры в Канаде. Рассмотрены исторический ход эмиграционных процессов украинцев в Канаду, церковная жизнь украинских поселенцев, формирование церковных общин и положение православной диаспоры украинцев в Канаде на современном этапе. Указаны основные направления и перспективы развития украинской православной диаспоры в Канаде.

Ключевые слова: диаспора, эмиграция, украинцы, православие, Канада, юрисдикция, Церковь.

Mokritskiy R.V.

PAGES OF THE HISTORY AND MODERN POSITION OF THE UKRAINIAN ORTHODOX DIASPORA IN CANADA

The article describes the history and modern position of the Ukrainian Orthodox diaspora in Canada. Considered the historical course of emigration processes of Ukrainians in Canada, Ukrainian settlers church life, formation of church communities and the position of the Orthodox diaspora Ukrainians in Canada at the present stage. Indicate the main directions and prospects of development of the Ukrainian Orthodox diaspora in Canada.

Keywords: Diaspora, emigration, Ukrainian, Orthodox, Canada, the jurisdiction, Church.

УДК 2+28+77

О. С. Пасічник, канд. філос. наук

РЕЛІГІЙНА СИМВОЛІКА В КІНЕМАТОГРАФІ (НА ПРИКЛАДІ ФІЛЬМУ "ТЕПЛО НАШИХ ТІЛ")

В статті проаналізовано кінофільм "Тепло наших тіл" на предмет наявності в ньому релігійної символіки. В результаті можна говорити про явну вираженість гностичні та християнські символи в цьому фільмі. Це, насамперед, поділ людей на три види (згідно з гностичною антропологією), а також християнські ідеї воскресіння з мертвих за допомогою любові та хрещення водою. Можна констатувати наявність в сучасному кінематографі релігійної символіки в завуальованому вигляді.

Ключові слова: "тепло наших тіл", релігія, зомбі, християнство, гностицизм.

Останнім часом масовий кінематограф все частіше звертається до релігійної тематики, при цьому слід зауважити, що, як правило, вона присутня у витворах кінематографічного мистецтва в завуальованому, неявному вигляді (звісно, за виключенням кінострічок, які прямо присвячені релігійній темі – наприклад, "Страсті Христові" Мела Гібсона, "Син Божий" Крістофера Спенсера, "Іуда" Андрія Богатирьова, "Варрава" Річарда Флейшера, "Острів" Павла Лунгіна, "Ісус" Джона Хеймана, "Остання спокуса Христа" Мартіна Скорцезе, "Ной" Даррена Аронофскі та інші). В той же час ґрунтовних релігієзнавчих досліджень, здійснених в цьому напрямі майже немає – в цьому контексті можна згадати лише роботу російського православного місіонера та публіциста, диякона А.Кураєва "Кіно: перезавантаження богослов'ям", де він аналізує такі фільми як "Титанік", "Матриця", "Термінатор" та інші. Тож безперечно актуальною видається потреба дослідження сучасних витворів кінематографу саме з релігієзнавчого ракурсу. З практичної точки зору, робота в цьому напрямі дала б розуміння взаємовпливу сучасної масової культури з одного боку, та релігійних ідей та символів – з іншого (адже не секрет, що популярне мистецтво широко використовує релігійну символіку).

В цій статті досліджено релігійні аспекти американського кінофільму режисера Джонатана Лівайна "Тепло наших тіл" ("WarmBodies", 2013) [1], який було знято за мотивами роману Айзека Маріона з такою самою на-

звою. Фільм мав касовий успіх (при бюджеті в 35 млн. доларів заробив у світовому прокаті майже 117 млн. доларів) і був в основному схвально прийнятий кінокритиками [1]. На перший погляд це – чергова кінострічка на популярну нині зомбі-тематику (втім, не лише нині – своїм корінням в кінематографі цей жанр сягає аж 40-х років ХХ ст., збільшуючи кількість кінофільмів дотепер). Проте в цьому фільмі наявні певні особливості, що дозволяють говорити про наявність у ньому яскраво вираженого релігійного підтексту.

Коротко про сюжет фільму "Тепло наших тіл". В постакаліптичному світі, враженому невідомим вірусом що перетворює людей на зомбі (підкреслюється, що природа його невідома), вцілілі люди живуть за високим муром. Проте вони змушені час від часу вирушати за його межі в місто, повне зомбі за необхідними в житті речами (наприклад, їжа, ліки. Слід зауважити, що за дужки виноситься проблема термінів зберігання цих необхідних для життя речей – адже описаний стан після початку епідемії триває вже 8 років, проте, самої суті історії це не стосується). Самі інфіковані поділяються на два види. Перший вид – це власне звичайні зомбі (в цілому – канонічний образ зомбі з кінематографу), вони загальмовані, майже не можуть говорити, але можуть бути сповненими думками (на цьому робиться особливий акцент на початку кінострічки, що допомагає розібратись у світоустрої постапокаліптичного світу глядачам). Ними стають в результаті укусів вже інфікованих

людей, першоджерело інфекції, як вже зазначалось – невідоме. Інший вид – це так звані "скелети", ними можуть стати за певних обставин звичайні зомбі (якщо довго не вживатимуть їжі). Харчуються як зомбі, так і "скелети" звичайними людьми, які, як вже зазначалось, іноді залишають своє захищене місто, причому якщо "правильно" з'їсти мозок, то можна урізноманітнити своє внутрішнє життя, "переглянувши" спогади жертви (якщо з'їсти мозок, то жертва вже не перетворюється на зомбі, а просто помирає), сам процес "перегляду" нагадує щось середнє між сном та наркотичним маренням. Втім, в нудному існуванні зомбі це – неабияка розвага. Головний герой – зомбі, який не пам'ятає свого імені, лише першу літеру "Р" (роль виконує актор Ніколас Холт) – з'ївши чергову жертву, замість того щоб похарчуватись і його дівчиною на ім'я Джулія (роль виконує Тереза Палмер), закохується в неї. Він починає говорити, рятує її від інших зомбі, потрапляє до міста і врешті-решт, після низки пригод та випробувань стає людиною. В житті постапокаліптичного суспільства стаються пов'язані з цим зміни – по-перше, звичні зомбі та люди об'єднуються в боротьбі проти "скелетів" і здобувають перемогу, по-друге – перетворення на людей стає масовим явищем, за допомогою, як це можна охарактеризувати, "коханнотерапії" – людського відношення до зомбі.

Здавалося б, простий сюжет, але не все так просто, і як ми переконаємось незабаром, цей фільм сповнений релігійної символіки. В основному це – гностичні образи змішані з образами християнськими. Гностицизм – це поєднання, змішування язичницьких вірувань та концепцій з християнським віровченням, спроба доповнити християнську релігію східними релігійними віруваннями та грецькою філософією. Загальними ознаками гностицизму є дуалізм, деміургізм, трихотомія та докетизм, причому основним тут можна назвати дуалізм, адже решта наведених вище ознак логічно випливають з нього. Деміург потрібен як істота, яка несе відповідальність за все те зло, яке існує в світі, таким чином позбавляючи від цієї відповідальності Бога, який є благим (тут ми маємо яскраво виражений дуалізм – добрий Бог і лихий деміург). Докетизм є наслідком уявлення про матерію як про зло (відповідно, дух – добро), і вчить про примаїрність тіла та тілесного життя (особливо це стосується земного життя Ісуса Христа). Слід зазначити, що докетизм був наявним у деяких християнських середньовічних ересях. Трихотомія в гностицизмі проявляється в поділі людей на три види, про нього – трохи згодом. Як вже зазначалось, гностицизм є явищем синкретичним, в ньому змішуються елементи східного світогляду з західним. Головна мета гностицизму – "звільнення людської душі від страждань та оточуючого зла" [2, с. LIV]. В змішуванні гностичної символіки з символами християнськими немає нічого дивного, адже, не зважаючи на те, що гностицизм з'явився раніше за християнство, він сприйняв багато християнських ідей. Як зазначає відомий дослідник гностицизму М.Поснов, "зустрівшись з християнством на сході, вперше в Самарії, гностицизм повинен був визнати в ньому абсолютну релігію, що переслідувала одну й ту саму мету з ним – спасіння людської душі. Він хотів залучити християнство як союзника, звівши насправді до службової ролі помічника. Християнство в очах гностиків являло собою дорогоцінний камінь, що потребував шліфування та оздоблення: і те і інше міг дати гностицизм" [2, с. LIV].

Наступні два моменти – воскресіння з мертвих та любов – є ключовими в кінострічці "Тепло наших тіл". В той же час вони відіграють значну роль і в християнській релігії. Загалом, для християнства характерним є позитивне відношення до такого явища як воскресіння з

мертвих. Центральний момент християнського віровчення – воскресіння з мертвих Ісуса Христа (що відображається і в Символі Віри, там же говориться і про майбутнє воскресіння мертвих). Сам Ісус Христос неодноразово воскрешав людей. Зокрема, в Біблії зафіксовані здійснені ним чудеса, внаслідок яких до життя повернулись: донька Іаїра (Мт. 9:18; Мр. 5:22; Лк. 8:44); син вдови біля воріт міста Наїн (Лк. 7:11-16); нарешті Лазар (Ів. 11:43), який перед тим, як Ісус Христос воскресив його, був похований вже протягом чотирьох днів. Повертали померлих до життя також і апостоли: Петро воскресив Тавифу (Ді. 9:40) а Павло – Євтиха (Ді. 20:9). При воскресінні Ісуса Христа відбулося також воскресіння праведників: "і повідкривались гроби, і повставало багато тіл спочилих святих, а з гробів повиходивши, по Його воскресінні, до міста святого ввійшли, і багатьом із'явилися" (Мт. 27:52-53). Апостол Павло прямо вказує на необхідність віри в майбутнє воскресіння людей: "Бо як мертві не воскресають, то й Христос не воскрес!" (1 Кор. 15:16) і "Бо що зроблять ті, хто христяться ради мертвих? Коли мертві не воскресають зовсім, то нащо вони ради мертвих і христяться?" (1 Кор. 15:29). Таким чином, очевидно, що тема воскресіння з мертвих природно вписується в християнський світогляд. Слід зауважити, що дана проблематика є притаманною також і іудейській релігії, що відображається в Старому Завіті. Зокрема, старозавітний пророк Іллія воскресив сина вдови: "І витягся він тричі над дитиною, і кликав до Господа та казав: Господи, Боже мій, нехай вернеться душа цієї дитини в неї! І вислухав Господь голос Іллі, і вернулася душа дитини в неї, і вона ожила..." (1 Цар. 17:21-22), його учень, пророк Єлісей теж воскресив дитину: "І він знову ходив по дому раз сюди, а раз туди. І ввійшов він, і знову схилився над ним, і чхнув той хлопець аж до семи раз. І розплющив той хлопець очі свої" (2 Цар. 4:35). Отже, ще раз підкреслимо, що ідея воскресіння з мертвих притаманна іудео-християнському світогляду.

Інший важливий аспект, поряд з вже розглянутим воскресінням з мертвих, – любов у контексті християнства. Це почуття посідає важливе місце в системі християнського віровчення. Саме любов є однією з необхідних ознак справжнього християнина: "По тому пізнають усі, що ви учні Мої, як будете мати любов між собою" (Ів. 13:35). Любов це те, що, згідно зі словами Ісуса Христа, пов'язує Отця, Сина і віруючих християн: "Я ж Ім'я Твоє їм об'явив і об'являтиму, щоб любов, що Ти нею Мене полюбив, була в них, а Я в них!..." (Ів. 17:26). Саме любов дає Бог людям заради їх спасіння: "Подивіться, яку любов дав нам Отець, щоб ми були дітьми Божими, і ними ми є. Світ нас не знає тому, що Його не пізнав" (1 Ів. 3:1) і "Улюблені, любім один одного, бо від Бога любов, і кожен, хто любить, родився від Бога та відає Бога!" (1 Ів. 4:7). Загальновідомим є так званий "гімн любові", що розміщений в тринадцятій главі першого послання апостола Павла до Коринфян: "Коли я говорю мовами людськими й ангольськими, та любови не маю, то став я як мідь та дзвінка або бубон гудячий! І коли маю дара пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любови не маю, то я ніщо! І коли я роздам усі маєтки свої, і коли я віддам своє тіло на спалення, та любови не маю, то пожитку не матиму жадного!" (1 Кор. 13:1-4). Нарешті, в першому посланні апостола Іоана прямо говориться про те, що Бог є любов: "Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!" (1 Ів. 4:8), і саме любов – єдино можливий спосіб пізнання Бога: "Бога не бачив ніколи ніхто. Коли один одного любимо, то Бог в нас живе, а любов Його в нас удосконалилась" (1 Ів. 4:12). Отже, констатуємо, що в контексті християнського віровчення однією з найважливіших умов спасіння є любов.

Тепер перейдемо до більш детального розгляду кінострічки "Тепло наших тіл" на предмет наявності в ній релігійної символіки. Перше, на що майже автоматично звертається увага при перегляді фільму – це поділ всіх людей на три види. Такий самий поділ ми зустрічаємо у давніх гностиків: "...вони поділяли людей на три класи – пневматиків, в яких мав перевагу божественний дух із ідеального світу, психіків – у яких мало місце змішування духовного начала життя з матерією, та соматиків або гіліків, в яких панувало матеріальне начало" [2, с. 544]. Очевидно, в антропологічній системі світу кінострічки "Тепло наших тіл" пневматикам (духовним) відповідають люди, психікам (душевним) – зомбі, соматикам або гілікам (тілесним) – скелети. Слід зазначити, що етичні вимоги в гностицизмі стосуються лише психіків, оскільки саме вони знаходяться в нібито проміжному становищі між вже спасеними (пневматики) та приреченими на вірну загибель (соматики). Лише психіки можуть змінити своє становище як на краще так і на гірше. Забігаючи наперед зазначимо, що сказане є справедливим і відносно фінальної розв'язки кінострічки "Тепло наших тіл", саме зомбі змінять своє становище, на відміну від людей та скелетів.

Цікавий момент – головний герой фільму, зомбі на ім'я "Р", оселяється в аеропорті – тобто, в тому місці, звідки здійснюється зв'язок з небом. Таким чином за допомогою художніх засобів нібито показується можливість зростання головного героя, в духовному, звичайно, значенні.

Розмірковування головного героя про власне існування та існування йому подібних як про щось неповне, несправжнє, перекликається зі словами першого послання апостола Павла до Коринфян: "Тепер ми бачимо ніби крізь тьмяне скло, приблизно" (1 Кор. 13:12). З іншого боку цей епізод нагадує міф Платона про печеру: "Уяви собі, що люди ніби перебувають у підземному, подібному до печери помешканні, до якого на всю ширину печери веде відкритий для світла вхід. Люди сидять тут ще з дитинства, мають скуті кайданами ноги й шию, тож рушитися з місця вони не можуть і дивляться лише просто себе, бо повернути голову їм не дозволяють кайдани. Згори і здалеку падає на них світло вогню, до якого вони обернені плечима, а між вогнем і кайданиками проходить вгорі дорога, паралельно до якої, уяви собі, вибудований невисокий мур, що нагадує перегородку, яку штукари встановлюють перед глядачами і над якою показують своє мистецтво" [3, с. 210]. Порівняння буде ще більш доречним, якщо згадати що зомбі в фільмі "Тепло наших тіл" пересуваються дещо скуто. На початку фільма закадровий голос озвучує думки головного героя (адже він ще не може говорити) про те, що всі вони тут – загублені, наче у пастці. Це – показовий момент, адже слід зазначити, що для гностичного світосприйняття характерним є уявлення про світ як про в'язницю для душі, пастку, з якої треба намагатись якомога швидше вибратися. Мета ж людського існування – вирватися з цієї пастки, створеної лихим деміургом, повернутися до плероми.

Сюжетна зав'язка фільму "Тепло наших тіл" – момент, коли головний герой "Р" закохується в дівчину на ім'я Джулія, з'ївши мозок хлопця, який її любив. Не зважаючи на певну парадоксальність наступного порівняння, можна провести паралель між описаним такими художніми засобами входженням в людину любові і причастям в християнстві: "Як вони ж споживали, Ісус узяв хліб, і поблагословив, поламав, і давав Своїм учням, і сказав: Прийміть, споживайте, це тіло Моє. А взявши чашу, і подяку вчинивши, Він подав їм і сказав: Пийте з неї всі, бо це кров Моя Нового Заповіту, що за багатьох проливається на відпущення гріхів!" (Мт. 26:26-28) і "Хто не любить, той Бога не пізнав, бо Бог є любов!" (1 Ів. 4:8). Поступово головний герой починає говорити, це – важливий момент, адже мовлення

– суто людська ознака. Очевидно, це дається йому важко, з зусиллями. Певною мірою це перекликається з новозавітною тезою "Від днів же Івана Хрестителя й досі Царство Небесне здобувається силою, і ті, хто вживає зусилля, хапають його" (Мт. 11:12). Головний герой намагається врятувати Джулію від інших зомбі, він опікується нею, приносить їй їжу. Коли дівчина повертається до міста, головний герой йде за нею. Він намагається порозумітись з її батьком (можна констатувати певну алюзію на образ Отця в християнстві), який досить неприязно ставиться до зомбі. Все це супроводжується поступовим перетворенням "Р" на людину, він рухається все більш упевнено, мовлення також покращується. Нарешті, Джулія разом з подругою за допомогою косметики перетворюють його майже на людину, принаймні ззовні. Проте, це ще не є справжнім перетворенням.

Кульмінаційний момент фільму "Тепло наших тіл" – остаточне перетворення головного героя на людину – відбувається наступним чином. Слід зауважити, цей епізод сповнений релігійної символіки, тож варто його розібрати детально. "Р" разом з Джулією, рятуючись від скелетів в будівлі аеропорту, стрибає з великої висоти в неглибокий басейн, наповнений водою. При цьому дівчині він говорить "я тебе врятую" і стрибає саме таким чином, щоб прийняти удар при падінні на себе (адже висота надто значна, а глибина – надто мала для того, щоб вода врятувала від зіткнення з дном). Тобто, можемо констатувати наявність мотиву самопожертви (теж важливий елемент у християнстві). І ось, занурившись у воду після падіння "Р" стає людиною. Цей епізод нагадує місце з євангелія від Іоана, коли Ісус Христос розмовляє з Никодимом: "Ісус відповів і до нього сказав: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не народиться згори, то не може побачити Божого Царства. Никодим Йому каже: Як може людина родитися, будучи старою? Хіба може вона ввійти до утроби своїй матері знову й родитись? Ісус відповів: Поправді, поправді кажу Я тобі: Коли хто не родиться з води й Духа, той не може ввійти в Царство Боже" (Ів. 3:3-5). Слід зазначити, що євангеліє від Іоана вважається найбільш містичним і наближеним до гностиків, в чому часто протиставляється євангеліям синоптичним. В даному епізоді кінострічки "Тепло наших тіл" є присутнім "народження згори" (падіння з великої висоти), "народження від духа" (повітря) та "народження від води" (аналог – водне хрещення). І лише коли це все відбувається, головний герой остаточно перетворюється на людину (тобто, повертає собі свою людську сутність), нібито народившись ще раз (про що йшлося в наведений вище цитаті з євангелія від Іоана).

Після цього на місце події прибуває батько Джулії, який влучає в "Р" кулею, вважаючи його зомбі, і кров, яка з'являється з рани є підтвердженням остаточного перетворення на людину. "З одного боку, коли тобі вистрелять в груди – це боляче. З іншого – це так приємно, відчувати кров, відчувати біль, відчувати любов", говорить після цього головний герой. Страждання – необхідна умова цього світу, неминучий його атрибут, згідно з християнським світосприйняттям. Апостол Петро говорить в своїх посланнях: "Але через те, що берете ви участь у Христових стражданнях, то тіштеся, щоб і в з'явленні слави Його раділи ви й звеселялись" (1 Пт. 4:13) і "Противтесь йому, тверді в вірі, знаючи, що ті самі муки трапляються й вашому братству по світі" (1 Пт. 5:9). Проте підкреслюється, що ці страждання носять тимчасовий характер: "Бо я думаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті супроти тієї слави, що має з'явитися в нас" (Рим. 8:18), як зазначає апостол Павел в посланні до Римлян. В даному контексті можна згадати ще й буддистську настанову про те, що "життя є страждання", але варто підкреслити, що релігійна символіка в кінострічці "Тепло наших тіл" в основному виразно християнська.

янсько-гностична, і певні буддистські елементи якщо і є, то це, скоріше за все, просто співпадіння.

В самому кінці фільму – кадри, на яких підривають стіну, що оточувала місто людей, відокремлюючи його від решти світу. Слід зазначити, що скелетів перед цим було винищено, коли люди об'єдналися з зомбі. При цьому зомбі масово стали перетворюватись на людей, за допомогою останніх. Таким чином більш яскраво проступають гностичні елементи – теза про приреченість соматиків, про яку вже йшлося вище. Цей момент протирічить християнському віровченню, згідно з яким, необхідна умова спасіння – віра, і повірити можна навіть перед самою смертю, і немає гріхів, які не простилися б людям, окрім хули на Духа Святого: "Тому то кажу вам: усякий гріх, навіть богозневага, проститься людям, але богозневага на Духа не проститься!" (Мт. 12:31). Про це нам говорить і євангельський епізод з розбійником, якого було страчено разом з Ісусом Христом: "І сказав до Ісуса: Спогадай мене, Господи, коли прийдеш у Царство Своє! І промовив до нього Ісус: Поправді кажу тобі: ти будеш з Мною сьогодні в раю!" (Лк. 23:42-43).

Таким чином, можна констатувати, що релігійна символіка в фільмі "Тепло наших тіл" розподіляється у приблизно рівній пропорції між християнським та гностичним віровченням. Насамперед це – поділ всіх людей на три види (згідно з гностичним світобаченням), причому один з цих видів (скелети) приречений на знищення. Також в кінострічці наявні християнські символи, такі Пасечник А. С.

як ідея спасіння через любов (Бог як любов) та воскресіння з мертвих. Можна констатувати і оригінально втілені за допомогою художніх засобів аллюзії на певні християнські образи, зокрема – на обряд хрещення. Втім, ця символіка присутня в завуальованому вигляді, непомітному для непередбаченого глядача. Можливо, саме це і стало причиною популярності кінострічки, адже певні архетипічні образи, які лежать в основі успіху християнської релігії, покладені в основу художнього витвору, так само можуть сприяти його популярності серед глядачів/читачів.

Щодо подальших перспектив релігієзнавчого дослідження витворів сучасного кінематографа, то вони видаються оптимістичними. Більше того, розуміння релігійних символів, покладених в основу комерційно успішних, популярних кінострічок, може стати в пригоді при створенні кінофільмів в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Тепло наших тел. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.kinopoisk.ru/film/497077/>. – Назва з екрана. 2. Поснов М. Э. Гностицизм II века и победа христианской церкви над ним [Текст] / М. Э. Поснов. – Репр. воспроизведение изд. 1917 г. – Bruxelles : Жизнь с богом, 1991. – 825 с. 3. Платон. Государь / Пер. з давньогр. Д. Коваль. – К.: Основи, 2000. – 355 с. – ISBN 966-500-022-5. 4. Біблія, або книги Святого писання Старого й Нового Заповіту : із мови давньоєврейської й грецької на українську дослідно наново перекладена / Пер. проф. І.Огієнка. – Київ : Українське Біблійне Товариство, 2003. – 1166с. – ISBN 966-7136-29-9.

Надійшла до редколегії 24.05.2015

РЕЛИГИОЗНАЯ СИМВОЛИКА В КИНЕМАТОГРАФЕ НА ПРИМЕРЕ ФИЛЬМА "ТЕПЛО НАШИХ ТЕЛ"

В статье анализируется кинофильм "Тепло наших тел" на предмет наявности в нем религиозной символики. В результате можно говорить о явно выраженных гностических и христианских символах в этом фильме. В первую очередь это разделение людей на три вида (согласно гностической антропологии), а также христианские идеи воскресения из мертвых при помощи любви и крещение водой. Можно констатировать наличие в современном кинематографе религиозной символики в завуальированном виде.

Ключевые слова: "тепло наших тел", религия, зомби, христианство, гностицизм, кино.

Pasichnik A. S.

RELIGIOUS SYMBOLS IN CINEMATOGRAPHY: "WARM BODIES"

Movie "Warm Bodies" has been analyzed for the presence of religious symbols. Gnostic and Christian symbols are in this film. Primarily, it is separation into three kinds of people (Gnostic idea), and Christian ideas of resurrection and baptism. It has been examined the impact of Gnostic and Christian ideas on cinema of modernity.

Key words: "Warm Bodies", religion, zombie, Christianity, gnosticism, cinema.

УДК 291.12

Д. Є. Предко, асп.

ОСМИСЛЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ПОЧУТТІВ У КОНТЕКСТІ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розглянуто різноманітні стратегії осмислення релігійних почуттів у контексті природничо-наукових досліджень. Останні розкривають їх новий інтерпретаційний зріз. Зазначено, що саме новітні досягнення в сфері нейропсихології, нейробіології тощо уможливають побудову інтегративної моделі релігійних почуттів. Підкреслюється, що природничо-наукова методологія вирізняється різноманітними стратегіями їх осмислення. Однак, маючи значний евристичний потенціал, вона часто не враховує специфіку релігійних почуттів як в контексті релігійних традицій, так і соціокультурних реалій.

Ключові слова: нейронаука, релігійні почуття, трансперсональні переживання, трансцендентальне передчуття, установка, домінанта.

Сьогодні світ стрімко змінюється. Трансформуються базові цінності традиційних культур. Змінюються, розширюються уявлення про усталені філософські та релігієзнавчі категорії. Людство стоїть на порозі формування нової картини світу. Досягнення в галузі науки і техніки настільки кардинально змінюють нашу повсякденну реальність, що проблематичним представляється хоча б відстежити всі ці метаморфози у всій повноті та взаємозв'язку. В цьому виручочому подіями та інформаційними потоками світі залишається проблемним поле, пов'язане з осмисленням такого надзвичайно складного феномена, як релігія. Сьогодні у зв'язку з бурхливим розвитком природничих і точних наук виникають нові теорії тлумачення релігійних феноменів, зокрема пояснення механізму виникнення релігійних почуттів. На

сучасному етапі виникають різноманітні проекти, що займаються дослідженням проблеми зв'язку функціонування мозку та розуміння релігії і Бога.

До проблеми осмислення релігійних феноменів у контексті природничо-наукового дискурсу зверталися Н. Азарі, Ю. д'Акілі, П. Берснев, Дж. Ешбрук, К. Олбрайт, М. Персінгер та ін. Однак майже відсутні роботи, в яких би досліджувалися релігійні почуття з врахуванням досягнень у природничо-науковій царині. Відтак метою статті є з'ясування сутності релігійних почуттів у контексті природничо-наукових досліджень.

Серед наукового та богословського загалу існують різні точки зору з приводу проблеми виникнення релігійних почуттів. Переважна більшість теологів вважають, що релігійне почуття є вродженою особливістю людини.